

آزاد راه به سمت صنعت

سارا طاهری
نایب‌رئیس گروه دانشگاه

در دنیای امروز، ارتباط صنعت و دانشگاه نقش مؤثری در رشد و توسعه کشورها و حضور آن‌ها در جوامع بین‌المللی دارد. کشورهای

پیشرفته‌ترند و در مسیر بین‌المللی شدن حرکت می‌کنند که بهتر توانسته‌اند ارتباط بین دانشگاه‌ها و صنایع خود را محکم کنند. این در حالی است که یکی از دلایل عقب ماندگی ایران در حوزه علم و فناوری، نقش کم دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در فرایند توسعه صنعتی است. در این میان دانشگاه آزاد که خود را یک

دانشگاه اجتماعی می‌داند در سال‌های اخیر تلاش کرده تا حد امکان فاصله خود با صنایع را کمتر کند. برای رسیدن به این هدف مسئولان دانشگاه به صورت عملی وارد میدان شده‌اند و برنامه‌های خود را از روی کاغذ به میدان عمل آورده‌اند. انعقاد تفاهم‌نامه‌های پژوهشی با صنایع تا معرفی دانشجویان به صنایع از جمله طرح‌های

دانشگاه آزاد در این راستاست. این مسیر در دانشگاه از سال ۱۳۹۸ شکل جدی‌تری به خود گرفت. در این گزارش تلاش کرده‌ایم تنها به برخی از اقدامات دانشگاه آزاد در حوزه ارتباط با صنایع بپردازیم. اقداماتی که می‌تواند به عنوان الگو برای سایر دانشگاه‌های کشور نیز در نظر گرفته شود.

سامانه «ست» تسهیلاتگر فرایندهای تولید

خبر تشکیل تأمین، تولید و توزیع قطعات صنعتی اسفندماه سال ۱۴۰۲ سال‌گذشته رسانه‌ای شد. پلتفرمی که با عنوان سامانه «ست» شناخته می‌شود. این سامانه یک پلتفرم کسب و کار در حوزه تولید، تضمین و تأمین به شمار می‌رود. در یک طرف این پلتفرم سفارش دهندگان

بزرگ کشور و در طرف مقابل تأمین‌کننده و تولیدکنندگان عمدتاً خود در کشور قرار دارند. این سامانه یک اقدام عملی جدی برای ارتباط با صنایع است. به عبارت بهتر بستری فراهم شده تا تأمین‌کنندگان خود حتی در حیطه کارهای خانگی و کارگاه‌های بسیار کوچک فضای برای فعالیت‌شان پیدا کنند و با تضمین‌هایی که دانشگاه آزاد می‌دهد، این تولیدکنندگان به صنایع بزرگ معرفی و صنایع هم به دلیل همین تضمین‌ها، به این تولیدکنندگان اعتماد می‌کنند. سامانه ست یک کار دیگر را هم در دانشگاه آزاد انجام می‌دهد. تمام فرایندهای دوخت در دانشگاه، تحت مدیریت شبکه مهندسی دانشگاه و در سامانه ست انجام شود. سامانه ست، وظیفه مدیریت تولید لباس‌ها در کشور را برعهده دارد. واحد بزرگی از زیرمجموعه‌ها در پلتفرم ست است. در نهایت سفارش‌ها و نتایجی که واحد بزرگ جمع کرده در سامانه ست ثبت می‌شود. این سامانه، پارچه‌ها را تأمین می‌کند، برای برش به مجموعه‌ای واگذار کرده، در ادامه به کارگاه‌های دوخت می‌دهد تا کار دوخت را انجام دهند و در نهایت در اختیار مدارس قرار می‌دهد تا به خانواده‌ها تحویل دهند. تاکنون ۷ هزار و ۸۰۰ کسب و کار در این سامانه و ۴۱ سفارش ثبت شده است.

برنامه‌های علمی به حل مشکلات صنایع آمدند

طرح پایش باهمان «پروژه انگذار یکپارچه شبکه‌ای دانشگاه آزاد اسلامی» از خرداد سال ۱۳۹۸ با هدف تبدیل چالش‌های کلان کشور به زمینه‌های پژوهشی در دانشگاه آزاد رونمایی شد؛ طرحی که در آن استاد و دانشجویان براساس آن چالش، موضوع پایان‌نامه یا رساله خود را تعریف می‌کنند. در واقع «پایش» یک نظام جامع پژوهشی است که هدفش، رفع

نواقص مربوط به نظام پژوهش تحصیلات تکمیلی دانشگاه و قرار دادن این ظرفیت عظیم در خدمت حل مسائل ملی کشور است. پایش در روزهای ابتدایی عمرش به صورت آزمایشی با هشت برنامه علمی کار خود را آغاز و ۱۱۲ استاد، ۱۵۵ دانشجوی و ۱۷۴ پژوهشگر از طریق این سامانه، موضوعات مورد پژوهش خود را انتخاب کردند. بعد از یک سال تعداد برنامه‌های علمی به ۱۵ برنامه رسید و تقریباً بیش از ۲۰ هزار استاد نیز در سامانه ثبت نام کردند. اما این عدد تا پایان اردیبهشت اسفند به بیش از ۵۶ برنامه رسید. اما از تعریف طرح پایش و تعداد برنامه‌های آن که بگذرد باید گفت بسیاری از این برنامه‌های علمی یا به صورت مشترک با صنایع نوشته شده است یا به صورت مستقیم مورد استفاده برخی از صنایع خاص است. برنامه‌هایی مانند صنعت و تجارت، صنعت و سلامت، ذوب‌آهن اصفهان، ازدیاد برداشت نفت، معدن، صنایع تبدیلی، صنایع گاز، صنعت کاشی و سرامیک، هنر صنعت فرش، فولاد و صنایع شیمیایی و پلیمری از جمله این برنامه‌ها هستند که به صورت مستقیم برای حل چالش‌های صنایع وارد شده‌اند. به طور مثال در برنامه علمی ذوب‌آهن اصفهان نیازها و سرفصل‌های پژوهشی شرکت ذوب‌آهن استخراج و در سامانه پایش درج شده و همه دانشجویان می‌توانند نیازها و محورهای پژوهشی شرکت ذوب‌آهن را مشاهده کنند.

سراهایی برای حل فناوریانه مشکلات صنایع

از آن جایی که همواره این دغدغه وجود داشته که دانشگاه به عنوان یک نهاد علمی با جامعه و صنعت ارتباط داشته باشد و بتواند به نیاز جامعه پاسخ دهد، یعنی تنها علم برای علم نباشد، سال ۱۳۹۸ ضرورت ایجاد یک بازار فناوری در کشور مطرح شد. راه‌اندازی یک سری سرهای نوآوری در دانشگاه آزاد با محوریت تشکیل یک بازار فناوری کلید خورد.

بازار فناوری و سرهای نوآوری، از مفاهیم سنتی و بومی بازار و همچنین سرهایی که در ساختار قدیم بازارهای کشور وجود داشت، گرفته شد. در سال ۱۳۹۹ تنها ۱۰ سر در دانشگاه آزاد وجود داشت اما حالا ۷۰ سرای نوآوری در دانشگاه آزاد و در ۳ استان کشور فعال بوده و قرار است این عدد در پایان سال به عدد ۸۰ برسد. در واقع کارویژه تمام این سرها حل مشکلات صنایع است؛ از صنعت بذر گرفته تا صنعت فولاد. در واقع این سرها حلقه گمشده ارتباط دانشگاه با صنعت محسوب می‌شوند؛ همان حلقه مفقوده‌ای که سالیان طولانی به عنوان آفت آموزش عالی کشور شناخته می‌شد و «سراها نوآوری» مانند درمان این آفت عمل می‌کنند. اما آنچه در بحث سرهای نوآوری مهم است، تعداد سرهایی است که مشخص بانام یک صنعت خاص شناخته می‌شوند. برای مثال در حوزه نفت، گاز و پتروشیمی دوسر و در حوزه خودرو و قطعه‌سازی ۵ سرفعال است. در حوزه فولاد و صنایع فلزی ۳ سر، در زمینه همکاری با اتاق بازرگانی و صادرات ۲ سر، در حوزه نساجی و مواد ۲ سر و در حوزه گردشگری و صنایع دستی ۴ سر وجود دارد. در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات ۳ سر، در حوزه گیاهان دارویی، غذا، فراسودمندها و کشاورزی، ۲۱ سرای نوآوری، در حوزه طلا و جواهر یک سر، کاشی و سنگ ۴ سر، رباتیک و هوشمندسازی ۶ سر و در حوزه پوشاک نیز ۳ سر در دانشگاه فعال است.

مدل عرصه و پایه؛ طرحی برای نزدیک شدن به صنایع

اتصال عرصه و پایه شبیه به آنچه در آموزش پزشکی کشور رقم خورده طرح دیگری است که در دانشگاه آزاد دنبال می‌شود. دکتر طهرانچی می‌گوید دانشگاه آزاد در نظام عرصه - پایه باید شریک مال مردم شود تا بتواند عرصه بزرگ داشته باشد. از آنجایی که در درون دانشگاه آزاد حوزه علوم پزشکی وجود دارد، این مفهوم درک شده و محیط پایه و عرصه به کار گرفته شده است. به عنوان نمونه؛ مدارس سما عرصه دانشکده‌های تعلیم و تربیت اسلامی شده‌اند و نقش بیمارستان در علوم پزشکی را ایفا می‌کنند. برای دانشگاه ساخت و تولید هم عرصه ایجاد شده است. دکتر طهرانچی معتقد است اگر رشته‌ای نتواند عرصه داشته باشد، تعطیل خواهد شد. به همین دلیل نظام پایه - عرصه برای همه نظام‌های علمی دانشگاه آزاد شکل گرفته است تا تسهیلاتگر ارتباط با صنایع باشد.

«پویش» مسیر میان بردانشجویان دانشگاه آزادی برای داشتن شغل

خروجی جلسه مسئولان دانشگاه آزاد با اتاق بازرگانی اصفهان در اردیبهشت سال ۱۳۹۸، منجر به یک طرح در دانشگاه شد که

این روزها با عنوان طرح «پایش» شناخته می‌شود. همان روزی که مسئولان دانشگاه آزاد در جلسه‌ای با اتاق بازرگانی اصفهان یک سؤال مهم را مطرح کردند. اینکه چرا فارغ‌التحصیلان دانشگاهی نمی‌توانند به راحتی وارد بازار کار شوند؟ سؤالی که باید برای آن پاسخی پیدا می‌شد. پاسخ این بود که فارغ‌التحصیلان دانشگاهی توانمند نیستند و قرار شد برای آن راه‌حلی پیدا شود. به همین دلیل دانشگاه آزاد یکی از سرفصل‌های ارتباط خود با صنعت را ورود دانشجویان به صنایع بزرگ تعریف کرده و طراحی با عنوان پویش با همان طرح تحصیل دانشجویان با یک حامی صنعتی طراحی شد. در این طرح دانشجویان مطابق با استانداردهای صنعت تربیت می‌شود و در زمان تحصیل مهارت خود را نیز افزایش می‌دهد. در سوی مقابل صنعت نیز متعهد می‌شود که اشتغال دانشجویان را تضمین کند. طی پنج سال اخیر نتیجه اجرای طرح پویش تا خرداد ماه اسفند سال ۱۴۰۲ هزار دانشجوی در صنایع کشور پیوسته و امروز تعداد دانشجویان طرح پویش از ۳۳ هزار نفر عبور کرده است.

رویداد صدرا به کمک طرح پویش آمد

همانطور که گفتیم طرح پویش طرحی برای ارتباط دانشجویان با صنعت است. اما مسئولان دانشگاه برای آنکه به اصطلاح دست دانشجویان را در دست صنعتگران بگذارند رویدادی را

با عنوان رویداد صدرا طراحی کردند، زیرا می‌دانستند دانشجویان صنعت باید در جایی یکدیگر را ملاقات کنند تا بتوانند با یکدیگر ارتباط بگیرند. رویداد صدرا مسیری بود که مسئولان دانشگاه را به هدفشان می‌رساند. اولین بار واحد نجف‌آباد نمایشگاهی به نام «صدرا» برگزار کرد و صنعتگران به اعتبار این دانشگاه در نمایشگاه شرکت کرده و دانشجویان نیز فرصت ارائه توانایی‌های خود را پیدا کردند. اولین رویداد صدرا در سال ۱۳۹۸ برگزار شد؛ ۵۰ شرکت از صنایع مختلف در این رویداد حاضر شدند و در گام نخست حدود ۲۰۰ دانشجوی به صنایع معرفی شدند و ۳۷ نفر به استخدام شرکت‌ها درآمدند.

تجربه موفق رویداد صدرا باعث شد تا با مصوبه دانشگاه از آبان ماه ۱۴۰۱ پای این رویداد به تمام واحدهای دانشگاهی باز شود. حالا هر چند ماه یک بار خبر برگزاری یک رویداد صدرا از یک واحد دانشگاهی به گوش می‌رسد که صنعتگران به اعتبار آن واحد دانشگاهی در نمایشگاه شرکت کرده و با دانشجویان آشنا شده و بین آن‌ها قرارداد کاری منعقد می‌شود.

حضور استادکاران خبره در دانشگاه

دی ماه سال ۱۴۰۱ بود که بخشنامه نحوه به‌کارگیری و استفاده از استادکاران مهارتی در دانشگاه آزاد برای تدریس دروس علمی، مهارتی، کارگاهی و آزمایشگاهی از سوی دکتر طهرانچی ابلاغ شد. ماجرا از این قرار بود که مسئولان دانشگاه آزاد تصمیم گرفتند از تمام ابزارهای

بیرونی و درونی دانشگاه نیز برای رسیدن به هدفشان که همان ارتباط با صنایع است استفاده کنند. یکی از ابزارها هم حضور استادان و اعضای هیئت علمی مهارتی در دانشکده‌های مهارتی‌اند. مسئولان دانشگاه تصمیم گرفتند استادانی را پای کار بیاورند که خبره‌یاب به تعبیری استادکار باشند. در سند تحول و تعالی دانشگاه آزاد اسلامی نیز چرخش آموزش از حافظه‌محوری به یاددهی مورد تأکید است. دانشگاه آزاد تصمیم گرفت از دانش و مهارت صنعتگران و استادکاران که مدرک تحصیلی ندارند اما در کار خود خبره‌اند استفاده کند. پیش از این دانشگاه این امکان را نداشت که از این افراد به عنوان استاد در دانشگاه استفاده کند، زیرا سازه‌های موجود دانشگاه‌های کشور و آموزش عالی می‌گوید نمی‌توان این افراد را به عنوان استاد در دانشگاه به کار گرفت. البته در قانون جامع آموزش‌های فنی حرفه‌ای - مصوب مجلس شورای اسلامی در سال ۹۶ است - این مسیر باز شده بود اما ساز و کار آن در دانشگاه فراهم نبود. این مسیر حالا در دانشگاه آزاد باز شده است تا استادانی به اصطلاح خبره تدریس دانشجویان را برعهده بگیرند. البته به‌کارگیری استادکاران مهارتی صرفاً به صورت حق تدریس موقت ساعتی یا به صورت حجمی است و جنبه استخدامی ندارد.

قول و قرارهای پژوهشی با صنایع

قراردادهای پژوهشی را نیز می‌توان یکی از اقدامات دانشگاه برای ارتباط با صنایع دانست. زیرا این قراردادهاست که می‌تواند پازل ارتباط با صنایع دانشگاه را کامل کند، بنابراین بر بیره نیست اگر بگوییم انعقاد قراردادهای پژوهشی یکی از اخلال تشکیل بازار فناوری است. صنایع نظامی و دفاعی (در قالب طرح‌های علمی)،